

TARTALOM:

Szemafor: A falu. — Kóris Lajos: Tükör előtt. — Az ősi „Lobbantás“ nevű diák-búcsúztatás leírása. — Szemafor: Tallózás. — G. J.: Fundátoraink. — Szalay György: Tűz. (Falu) — Orgoványi György: Három küzdelem és három csoda. — Fazekas Gábor: A sárospataki fazekasok. — Kalydy Miklós: Emlékezés. — Humor. — Könyvismertetés. — Hireink.

SÁROSPATAKI IFJÚSÁGI KÖZLÖNY

● Megjelenik július és augusztus kivételével minden hónap 15-én. ●

Főszerkesztő :

KALYDY MIKLÓS.

Felelős szerkesztő :

CZEGLE IMRE.

MUNKATÁRSÁK :

Ablonczy László IV. é. hh.

Kóris Lajos IV. é. hh.

Vályi József IV. é. hh.

Hazagh Mihály III. é. hh.

Vincze József III. é. hh.

Várady Lajos V. é. t. k.

Molnár István V. é. t. k.

Halász András VIII. g. o. t.

Szakszon Árpád VIII. g. o. t.

Kiadóhivatali főnök : Csorba Géza.

Hírgyűjtő: Kolláth József.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Sárospatak, Főiskola.

Előfizetés: Egész évre: 3— pengő, félévre: 1.50 pengő.

SÁROSPATAKI IFJÚSÁGI KÖZLÖNY

Főszerkesztő:

KALYDY MIKLÓS

1938. január—febr. hó.

Felelős szerkesztő:

CZEGLE IMRE

A FALU

Az elmúlt hetekben sok szó esett a faluról. „Arccal a falu felé” jelige alatt értékes előadások hangzottak el szellemi vezéreink szájából. — Eddig rendben is volna a dolog. A hiba ott kezdődik, hogy nem tudunk úgy élni, ahogy beszélünk. Arccal még csak odafordulunk a falu felé, de életünkkel már nem. Sokan vannak, akik a faluból akarnak élni, de nem a faluért.

A pataki iskolában ides-tova tíz év óta folyik falumunka. Nem szenciát hajhászó munka ez, hanem nevelőmunka. A pataki iskola a falunak akar jó lelképásztort nevelni. Hogy ez mennyiben sikerül, azt csak a jó Isten tudja.

Decemberben rendezte meg iskolánk a második népfőiskolai tanfolyamot. A Tiszáninneni Egyházkerület 35 egyházközségéből jöttek össze a falu fia. Egy hétre rá a pataki diákok mentek ki a gyülekezetekbe — az erősek erőit is próbára tevő szolgálatra — igehirdetést végezni. Ez a kölcsönösség jellemzi legjobban minden munkánkat.

Falumunkánkat sokan kritizálták. Mi a kritikát szívesen vesszük, mert tudjuk, hogy a kritika olyan, mint a gőzgépen a szabályozó: az egyenletes munkát elősegíti, a szertelenségtől megóv.

De jólesik az elismerő szó is. — Hálás köszönettel fogadjuk — éppen a falu-ankéttal kapcsolatban — vezetőinket és munkánkat ért elismerést.

MUNKATÁBOR

A „Korunk Szava” levele nagy port vert fel. A „Népszavá”-tól a „Függetlenség”-ig mindenki hozzászólt. Minket is nagyon megdöbbenett az „Americana”-s munkatábort ért támadás.

Örülünk, hogy a vád valótlannak bizonyult.

Ne felejtsük el, hogy Magyarországon az első munkatábort a pataki Főiskola szervezte meg! És most, amikor a munkatábor eszméje — a vádaskodás miatt — úgy látszott, hogy hitelét veszítette, a szemtanú Oláh György, a mi munkánk mellett bátorhangú bizonytságot tett. — A munkánkat ért megbecsülést köszönjük szépen!

SZEMAFOR.

T Ū K Ő R E L Ő T T

Textus : Máté 19 : 14 :

„Jézus pedig monda : Hagyjatok békét e kis gyermekeknek és ne tiltsátok meg nekik, hogy hozzám jöjjenek ; mert ilyeneké a mennyeknek országa.“

Meggondolkoztató az, hogy Jézus Krisztus valahányszor a kis gyermekekről tesz említést, mindig az Istenországával hozza kapcsolatba őket. A mi korunk, amelyik gyermek nélkül akar örülni, s csak felnőtteket akar látni, elfelejtkezik a gyermekről, de így elfelejtkezik az Istennek az országáról is. Ahol nincs gyermek, ahol nem gondolnak a gyermekkel, ott elvész az Isten országának valósága. A gyermek Krisztusnál „memento“ figyelmeztető, szemléltető, hogy *ilyeneké* az ő országa. Jel, aki érettünk adatik, folyton intve, hogy *ilyenek* kell lenned.

Milyen a gyermek ?

A gyermek *teljes egész*. Lelke és teste arányos. Egyformán magában hordja a testi és szellemi növekedésnek lehetőségét. Egész, mert nem tékozolt még el semmit, tisztasága hiánytalan. A jel nekünk szól, akik aránytalanul növekszünk (sokszor csak a testünk nő) vagy egyáltalában nem is nővünk. Nem vagyunk egészek, mert megkönnyült és megcsönkült étellel vánszorgunk ide-oda.

A gyermektől elválaszthatatlan a *csodálkozás*. Minden meglepi. Új és kérdéses neki a teremtett világ. Folyton kérdez, okról okozatra menő kérdéseivel sokszor a felnőtteket is zavarba hozza. Eltűnődik a fa levelén, a légy repülésén, megcsodál mindent. Csodálkozva és kérdezve hisz. A gyermek és a bölcs rokon lelkek, mert ők mindig kérdeznek és csodálkoznak. Közönyös lelkeknek ez a világ természetes, magától érthető benne minden. A Krisztushoz tért ember ismét gyermek szemmel tud nézni a világra. Rácsudálkozik mindenre. Egyszerre új lesz neki a világ. Nem lesz természetes, hogy minden nap felkelhet, hogy értelme van, hogy halála van, hogy gyönyörködhet Isten világában. Ez egy szent csodálkozás, mely hála kényszerít. Legyetek gyermekek, ... csodálkozatok hogy hálát tudjatok adni.

A gyermeki lélek sajátos vonása a *ragaszkodás*. Csökönyösen ragaszkodik játékszeréhez, csak azzal tud aludni, az minden gondolata. Hú ahoz, aki szereti. Nagyon fáj neki, ha azt bántják, akit ő szeret. Mennyire int minket a gyermek, hogy legyünk húek ahoz, aki szeret minket. Fájjon a szivünk és ne hagyjon nyugodni, mikor halljuk és látjuk káromolni és sérteni az Istent. Legyetek gyermekek, ragaszkodók, kitartók Ő mellette, aki életével szeretett minket.

A gyermek a *legtermészetesebb* valaki. Azt mutatja, amit érez. Nem áztat senkit. A társadalom még nem tette képmutatóvá. Nincs takargatni valója. Őszinte, szinte „félelmetesen“ igazmondó. Ő még nem lát korlátokat ember és ember között. A bölcsőben szendergő kis gyermek előtt mindenki ember, és *egyformán* ember. Játsszótársa mindenki lehet, aki gyermek, nem fontos hol született, kunyhó vagy kastély neveltje. Ő természetesen tud megbocsátani, igazán tud felejteni. „Ilyeneké“ a mennyeknek országa. Jó ezt így látni, hogy mi mindent le kell küzdeni önmagunkban, hogy alkalmasok lehessünk az Ő országának tagságára.

A gyermek érzi legjobban, hogy *ő másra utalt*. Önmagának nem elég. Mindent *mástól* vár. *Más* akarátára szorult. *Másnak* a függvénye. Neki nincs semmije, ha van is, azt is úgy bírja, mintha nem volna. Önmagában senki, csak a pusztulás zsákmánya. Valakihez tartozás nélkül nem élhet. Önmagától semmit sem tesz. De viszont nem aggódik, mert tudja, hogy gondoskodnak róla. Ő kér, mert lehetetlen az, hogy ne kapjon. Ha így látjuk a gyermeket, mennyivel másképp hangzik Krisztusnak ez a kivánsága. Legyek gyermek, legyek ráutalt, váró, szükségben levő, aki önmagának sohasem elég. Legyek merész hinni abban, hogy Isten tud és akar gondoskodni rólam.

A gyermek *fölfelé tekint*. Nem a lába alá néz, hanem az ég felé. Fölfelé nő. A nagyság, a magasság érdekli. A föld szennyével nem törődik, úgysem teszi tisztátalanná az, mert lelke az égi tisztaság hópelyhe. Mi nem föltekintünk, hanem elnézünk, és lenézünk a földre. Minket rabul ejt a föld szennye, mert a kicsinyességnek hatalma van rajtunk. Mi a földre azért nézünk, mert biztosan akarunk járni, s nem vesszük észre, hogy akkor lesz járásunk bizonytalaná. Légy gyermek, hogy többet nézz fölfelé.

Farsangoló anyák, apák, fiuk és lányok gondolatok többet a gyermekkel, ne féljete a gyermektől, merjete gyermeknek lenni, mert „ilyeneké“ a mennyeknek országa.

Kőrös Lajos.

Az ősi „Lobbantás“ nevű

diákbúcsúztatás leírása.*

I. Elhelyezkedés.

Az asztalnál annyian foglalnak helyet, ahány esztendő volt az elhunyt iskolai diák. Ha valamelyik régi kollégiumi diák meggyászolására gyűltek egybe, ez esetben harminchárman foglaltak helyet az asztalnál. Professzorok, nagyobb egyházeleti személyek és iskolai jóltévők elbúcsúztatásánál negyvenen. A búcsú-

* Kivonatosan — némi leírási tévedéssel megjelent a „Magyarág“ 1936 június 23.-i számában „Amikre nem lettem magyarázatot“ címmel. E minta szerint búcsúzott a pataki ifjúság Komáromi Jánostól 1938 január 15-én tartott ünnepélyen.

---

tatás szertartását mindig a főiskolai szénior vezette s ebben neki a számontartó esküdt diák segédkezett.

Az asztal főhelye valamint a szemben levő hely üresen hagyandó. A főhelynél az asztalra egy felfordított egyszerű cseréptál helyezendő, reá egy karaj kenyér s a tál mellé jobbra egy marék hamu, elébe pedig egy vörös borral megtöltött fapohár.

A főhelytől jobbra a főiskolai szénior, balról a búcsúbeszédet elmondó diák ül. A széniorral szemben a számontartó esküdt diák, a szónokkal szemben pedig a professzori kar kiküldötte.

A főhellyel szemben levő üres hely elé kard és biblia teendő. Minden asztalnál levő elé egy szál gyertya (régén faggyugyertya) állítandó. Az asztalokra nem teendő semminemű terítő.

II. Szertartás.

Ez pontosan a kítüzött időben kezdendő, miért is a megjelentek előre helyet foglalnak. A szertartás megkezdéséig a „lámpások“ égnek s nem a gyertyák. A szertartáson mások is megjelenhetnek s meg is jelentek, de az asztalon kívül helyezkedhetnek el

Komáromi János elbúcsúztatásánál 33-an foglaltak helyet az asztalnál. Vegyesen lehetnek professzorok, régi és jelenlegi diákok.

A pontos kezdő időben a szénior helyéről felemelkedik, 3-szor öklével az asztalra üt s „*Csend és figyelem*“ szavakkal hívja fel a jelenlevőket.

Ennek megtörténte után az előtte levő gyertyát meggyújtja, valamint a szembenülő számontartó esküdt diákét és a professzori kiküldöttét, továbbá a tőle balra és jobbra ülők gyertyáit, ezután ki-ki a maga lángjával a szomszédja gyertyáját gyújtja meg. Amikor minden gyertya kigyult, akkor a terem más világossága eloltandó.

Ujból a Szénior szól.

„Szép szokásunk hívott és az Úr egybegyűjtött bennünket. Erőt, egészséget mindenkinek, adjon az Úr áldást és szeretetet minden szíveknek!“

Ezután a számontartó esküdt diákhoz fordul a következő szavakkal:

„Számontartó esküdt diák testvérem, őrzöd-e hiven szép szokásainkat és tartod-e iskolánk törvényeit?“

A számontartó esküdt felel:

„Tiszteletes Szénior Uram, mikre megkérdeztél: őrzöm és tartom.“

Tovább a Szénior:

Számontartó esküdt testvérem, meghiszem, hogy igazul szólottál, add tehát mindnyájunk tudtára, hogy mind itt vannak-e az idevalók?

Esküdt diák:

Kik idevalók, lelkiismeretesen megjelentek, csak Komáromi János diáktestvérünk nem jöve el közibénk.

Szénior:

Komáromi János mindig hív diáktestvérünk vala. Bizonyára nem lelkiismereti hiányosság miatt nem jöve el közibénk.

Esküdt diák:

Tiszteletes Szénior Uram, úgy van, mint monád. Komáromi János diáktestvérünk a mindeneket elrendelő Uristen akaratából és Idvezítő Jézusunk hívására örök békébe és dicsőségbe távozik.

Szénior:

Számontartó diáktestvérem, igen megszorítottad a mi lelkünket és jajjt kiáltottál a mi fülünkbe. Fedd be az ő helyén az ő holmiját feketével, mert az ő szemeit álom nyomja és enyészet porlasztja immár az ő csontjait.

A felhívásra a számontartó esküdt diák fekete lepellel takarja le a főhely elé tett poharat és cseréptálat és a következőket mondja: „Tiszteletes Szénior uram, én beborítottam az ő árva holmiját, de vajjon helyesen cselekedtem-é Isten félelmében és az Úr Jézus követésében?”

Szénior:

Számontartó esküdt diáktestvérem, nyilván igazat szóltottál a te kételkedésben. Én leveszem a gyásztakarót, mert nincsen enyészet a mi szíveink félelmére, s mert miért törtetett meg a test és miért omlott a vér, ha nem a lélekért és a mi örök életünkre?

(Szénior a gyásztakarót leveszi)

Tovább folytatja:

Mindezek igazak és ámenek, hirdesse tehát énekünk az örök életet s hozza közibénk Komáromi János testvérünket, aki nem halt meg, mert Ő az ő lelkében mindörökké él.

(A kórus éneke.)

É n e k   u t á n :

Szénior:

A mi Komáromi János testvérünk hívséges volt az ő Urához, Istenéhez, követője volt az Ő Egyszülött Fiának, jó vala övéihez, az ő földjéhez és minden embertársához. Továbbiakban hiven tudjuk, hogy szépségesek voltak az ő lelkének gyümölcsei és rendre betartotta iskolánk nemes szokásait és tisztaságos törvényeit.

Búcsúztató diáktestvérem, mondj tehát jó szavakat a mi Komáromi János diáktestvérünkről és légyen a te beszédednek nagy begyökerezése a mi szíveinkben.

Üljünk le diáktestvéreim.

A *búcsúztató diák* elmondja beszédét.

(A beszéd „Halld meg lélek, mert néked beszélek“ szavakkal kezdendő.)

A beszéd után újból a *Szénior* szól:

Emelkedjünk. (Felállás) Búcsúztató diáktestvérem, megköszönöm a te tiszta és igaz beszédedet. Semmit el nem veszek belőle, mert Ő, akiről szívből szóltottál, nyilván is érdemelte.

Búcsúztató diáktestvérem, a te beszéded értelmét tiszta és tetsző igazsággá erősítem!

(A szénior a búcsúztató diákkal *három* erős kézrázással kezét fog.)

Ezután a *professzori kar kiküldöttje* emelkedik szólásra s a következőket mondja:

Mindenek fundamentuma az Úr és a tudomány, amely az Urtól származott.

Mint az Ő iderendelt tanító szolgája bizonyosságot szólok, hogy a ti Komáromi János diáktestvéretek szorgos volt az Ur tudományában és minden egyéb igaz ismeretben.

Pálmát és koronát adok az ő emlékezetének s a hallott beszéd értelmét én is tiszta és tetsző igazsággá erősítem. (A szónok diákkal az előbbi kézfogás)

Szénior az egybegyültekhez :

Mondjátok diáktestvéreim : *Igy tartjuk mindnyájan !*

Az egybegyültek a fenti szavakat hangosan ismétlik.

Szénior :

A mi Komáromi János diáktestvérünk nemcsak a tudományban fényeskedett és egyéb igaz ismeretekben jeleskedett, de kedvelt volt nékie a szép erkölccsel való vigasság is. Daloljátok el tehát az ő kedves és igaz nótáját diáktestvéreim. De mert a halálnak más az éneke, bevett szokásunkhoz hiven, most oltuk el a lángokat.

Az előtte levő gyertyát mindenki eloltja s a kórus sötétben éneklie el a Komáromi János kedves nótáját.* A dal elhangzása után a *Szénior* háromszor ismét az asztalra üt s „Csend és figyelem“ szavakkal felhívást intéz. Utána annyit kiált, hogy „*Lobbantás*“, amire újból mindenki meggyújtja a maga gyertyáját.

Az egybegyültek állva maradnak.

Számontartó esküdt diák jelent :

Tiszteletes Szénior Uram, szívből és régúlánan eleget tettünk a mi szép szokásunknak, kívánsz-e még valamit tőlünk, tiszteletes szénior uram ?

Szénior :

Vegyétek kézbe a ti lángotokat és a ti poharaitokat, tegyünk szent köszöntést a mi Komáromi János diáktestvérünknek, akit lélekben idehívánk és aki megdicsőült lelkével itt nagyon.

(Mindenkéi kézbeveszi a „lángját“ és a poharát. A szénior kiáll sornyításra, utána helyeikről előjönnek : a professzori kar küldötte, a számontartó diák és a búcsúztató szónok, utánuk következnek a többi jelenlevők, míg feláll a sor. *Háromszor* kell az asztalt körül kerülni s az üres helyhez érve, mindannyiszor koc-

---

* Komáromi János kedves nótájának szövege :

1. Egy rózsafán megolvastam száz rózsát,
Századikat elküldöttem tehozzád.
Közepibe leheltem a lelkemet,
Tépd széjjel, ha nem szeretsz már engemet.
2. Háromszor is megindultam elmentem,
De hozzátok soha be nem mehettem.
Kaputokban úgy elfogott valami,
Az az érzést ki sem lehet mondani.

---

cintani kell az „emlékeztető“ pohárral. Utána mindenki helyre megy s újból elhelyezi a maga „lángját.“) Ennek megtörténte után újból a *számontartó* diák jelent :

Tiszteletes Szénior Uram: Eleget tevénk minden régulának.

Szénior :

Ha eleget tevétek, áldás és békesség szálljon mindnyájunkra. A földi élet csak buborék, de Isten lehelete örökkévaló! Törjön szét lelketek próbáján a hatalál félelme! Imádkozzatok, dolgozzatok és örvendeztetek.

Számontartó diák :

Tiszteletes Szénior Uram : Távozzanak-e mostmár az idevalók ?

Szénior :

Ne menjetek el lángaluvásig. Szóljatok egymásnak a tudományról, dicsérgezzétek a ti öreg iskolátokat, beszéljétek a ti Komáromi János diáktestvéretekről és énekeljétek hozzá illő méltó énekeket. Így tégyetek.

Üljünk le diáktestvéreim.

A kórus itt a „Válásra int immár az órá“-t, vagy a „Bodrog partján van egy város...“-t éneкли.

A gyertyák pislogása bekövetkezésénél *újból jelent a számontartó :*

Tiszteletes Szénior Uram : A lángok kialuvának, a régulás idő elkövetkezett.

Szénior :

Magam is látom számontartó diáktestvérem. Menjétek tehát nyugalomra, tartsátok be a szabott régulát. Ne légyen máma tinéktek a ti kaputoktól eltérő utatok, ne légyen máma több énektek és italt se izleljetek. Tiszteljétek meg csendességgel a ti Komáromi János diáktestvéretek lelkét és emlékezetét. Áldás és békesség mindnyájunkkal.

Tisztes jelenlévők és diáktestvéreim :

Induljatok !

Ének.

TALLÓZÁS.

Az eucharistikus konferenciát ezévbén Budapesten rendezik meg a római katólikusok.

Az angolok távol keleten nagy flottagyakorlatot rendeznek. — A világ fél. Amazok félnek a vörösektől, emezek a sárgáktól.

515 amerikai ujság olvasóihoz körkérdést intézett, hogy megtudja mi érdeкли az olvasókat. A beérkezett feleletekből nyilvánvaló lett, hogy a vallás az, ami iránt fogékonyak a lelkek.

A pataki diákok 246 anya- és leányegyházban fordultak meg és végeztek istentiszteletet a karácsonyi ünnepek alatt.

1648—1918 között egy német tudós megállapítása szerint 1700 háború volt. Minden évre esik 6 háború. A legtöbb háborút Franciaország viselte, utána Ausztria—Magyarország következik, majd Anglia, Oroszország . . . (Összefogás. 1937. dec. 25.)

A magyar kormány elhatározta, hogy a falu szociális, problémáinak megoldására harmincmillió pengőt fordít.

A Protestáns Irodalmi Társaság alakuló gyűlése 50 évvel ezelőtt 1888. április 16-án volt — Az alakuló gyűlésen felszólalt gr. Tisza Lajos, aki azt javasolta, hogy a társaság címéből a tervbe vett „tudományos“ jelző mellőztessék, „mert szükséges, hogy nemcsak kizárólagos tudományos kiadványokkal foglalkozzék, hanem a tudományos munkálkodás mellett kiterjeszkedjék arra is, hogy a prot. népnek vallás-erkölcsi helyes irodalmi termékeket nyújtson.“ (Prot. Egyh. és Iskolai Lap. 1888. év 534. o.)

Szemafor.

Fundátoraink.

Pogány Istvánné.

Az elmúlt számunkban Pogány Istvánnéről közölt megemlékezésünk az alábbi újabb adatokkal bővült:

Pogány István atya Pogány IV. Ferenc beregi alispán volt. XV. István 1819 július 9-én lépett házasságra Korda Erzsébettel. Pazonyban eskette össze őket Ferge János, akinek családját Pogányék a férj halála után magukhoz vették. 1819-ben Pazonyból Kovászóra költöztek át. Itt született 1821 február 16 án egyetlen gyermekük, Karolina A berei, kovászói egyházat még életükben támogatták. István 1837-ben halt meg 40 éves korában. 1855 augusztus 17-én pedig Korda Erzsébet is elhunyt. Anyja mellé temették a kovászói kriptába, amelyet a timsóbánya vad munkásai később kiraboltak. A Pogányné alap hozadékából pótoljuk ma az elértéktelenedett alapítványok kamatait.

4. A Vay—Mocsáry alap története.

Vay József, a nagy főgondnok, V. Ábrahám és Vas Anna fia, 1750-ben született Vaján, Szabolcs megyében. Iskoláit a jogig Patakon járta. Majd, itt nem tanítatván a jog, eltávozott. Törvénygyakorlaton Szatmári Király György mellett volt. 1774-ben feleségül vette Nógrádból Mocsári Erzsébetet, M. Pál és Szemere Johanna leányát. † 1813-ban, 58 éves korában. Harmincnyolc évi és 5 hónapi házasságából 6 fiú- és 7 leánygyermek származott; (A fiúk közül nagy kort csak Ábrahám ért.) 1784—6 közt a miskolci egyház főgondnoka volt. Azután szabolcsi alispán lett, 1789-ben pedig helytartótanácsos. Az 1791-i zsinaton a tiszáninneri egyházkerületet képviselte, melynek 1796-ban főgondnokává választott. Kormányzása alatt új korszaka nyílt meg az egyházkerület s a fő-

---

iskola fejlődésének. Az egyházkerületet pl. 7 egyházmegyére osztották fel, a kollégiumban a real-irány lép előtérbe. Új tanszékek állították: 2 a mennyiségtan, természettan, 2 a teológia részére, rajztanárt választanak, ág. ev. vallású tanárt alkalmaznak, (mert a prot. egyetemet Budán nem tudják még felállítani). Új nyomdát állítanak, új könyveket írnak, új épület emeléséhez kezdenek (1806), új törvényeket írnak...

1807-ben a hétszemélyes tábla bírója lesz. 1814-ig egymaga kormányozza a főiskolát; ekkor állították mellé segédgondnokul Lónyay Gábort. 1821. dec. 30-án halt meg ez a nagy ember Bugyiban. Zsolcán temették el egyszerű szertartással. Emlékünnepét 1822-ben ülték meg. (Végr. 1814. Pótvégr. 1815.)

Vay József sok alapítványt tett. (1799 júl. 21. 300+200 rh frt.; 1804 júl. 18: 500 rh frt.; 1811 jan. 11: 3000 rh frt.; 1819 ápr. 29: 15.000 rh frt.; 1821 máj. 17: 5000 rh frt.) Legfontosabb alapítványa a Vay—Mocsáry alap, melyet 1809 szept. 22 én tett (nejével együtt) 5000 rh forint összegben, úgy, hogy kamatait 100 évig a tőkéhez kell csatolni s a 100 év múlva 200.000 forintra felszaporodott tőke jövedelmének egy tized része továbbra is tőkésítendő, kilencetized részének fele a tanárok fizetésére s egyéb szükségletek kielégítésére fordítandó, a másik felén külföldre kell küldeni egy egy tanári pályára lépő ifjút. Ha azonban olyan helyzet állana elő, hogy 60 év eltelte után hozzá kellene nyulni az alaphoz, akkor felét a kollégium szükségleteire kell fordítani, a másik fele azonban újabb 60 évig tőkésítendő (Igtan. jkv., 1900. szept. 14—8. l., II. mell.) Noha csekély volt az összeg (5000 rh frt.), mégis a kamatokkal felszaporodván, válságos helyzetben kisegítette a főiskolát. Az események alakulása folytán az 1809-ben befolyt összeg devalválódott (1811) 1672·14 rh forintra. Ekkor az alapítók pótolták a veszteséget (1812—21 közt több ízben is adtak e célra.) 1836 ban 41,765 rh forint (35,083·13 kor.) volt. 1875-ben az egyházkerület kénytelen volt az akkori tőke (120,811·44 forint) felének kamatait, (4832 frt.) a szükségletek rendezésére fordítani, 1900 ban pedig úgy intézkedett, hogy az akkori tőkéből (344,052·43 frt.) csak 100.000 forint kamatai növeljék a tőkét, a többiét a tanárok fizetésének rendezésére fordítsák. A jövőre nézve is kimondotta, hogy ha a 100.000 forint megkészsereződik, újból csak 100 000 forint kamatai tőkésítsenek, a másik 100.000 forint kamatait fel kell használni. (Igtan. jkv. 1901 máj. 12.)

A világháború itt is közbeszólt. Az alap újból elértéktelenedett. 1936 végén az alap állása ez volt: A megnyílt részé 1597·88 P, a meg nem nyílt részé 1957·16 P. Mindkettőt az egyházkerület kezeli.

Az 1902-i szeptemberi ig. tanácsi jegyzőkönyv 38. pontja az új Vay—Mocsáry alapra való gyűjtést mondja ki a magyarországi ref. hívek körében 1903. jan és dec. közt, de 10 évi részletben való fizetéssel. (Az adományokat aranykönyvbe írták.) Ezt az alapot a főiskola kezeli, feltételei azonosak a régi Vay—Mocsáry alapéval. Ennek állása 1937. júniusában: 4066·27 P.

A nagy főgondnok életének megírása még írójára vár. Szinyey Gerzson hozzáfogott ugyan, de abba hagyta. A megírt rész kézirat is elkallódott. Alapítványából, e „kised makkból idővel termő tölgy lett volna, ha az idők el nem gáncsolják.“ A debreceni collegiumnak is van ilyen alapja, az 1857-ből való

Ármós Bálint-féle 100 éves alap, melyet földbe fektettek, s így nem semmisült meg, sőt a többi 7 Ármós-alapot is ebből reformálta az egyházkerület. G. J.

FALU.

G. Szabó Kálmán:

„Parasztok“ eimű

sorozatából.

4. T Ű Z.

Égő magyar falvak, üszkös gerendájú falusi házak lakóinak száz-ezrei hagyjátok abba a vészharangok kongatását. Megrepedhetnek a harangok, kiszáradhatnak a könnyesatornák, elrekedhetnek a hangszálak, mégis kevesen hallják meg, hogy égnek, korhadnak, sorvadnak a magyar falvak. Hagyjátok abba; nem vészharang kongatásra, falu reklámra van szükség, mert süket az a fül, vak az a szem, akit nem a falu ölelt először magához, aki nem az anyatejjel szívta magába az anyaföld szeretetét, aki nem látta falun feljönni a napot. Nem a segélyvárás esetlen pózára van szükség, mert a segély érkezéig a tűz martalékvá lesz a falu. Összefogni az otthoniaknak, verejtékkal összerakott fillérekkel elnémítani az árverésre hívó dobszót, megakadályozni, hogy a gyermektelenség zöld pázsita verje fel a falusi udvarokat. Idegen földrészekre, országokba, városokba, iskolákba menekülő végnélküli karavánok álljatok meg egy pillanatra. Forduljatok vissza ne hagyjátok el hűtelenül azt a falut, amely felnevelt. Menekülésetekkel ne legyetek öngyilkosok, a nemzet gyilkosai, mert addig élhettek, és élhet a nemzet, ameddig a falu él. A falu szívverése a nemzet szívverése is. Kik elkerültetek az édes anyaföld rabjai legyetek továbbra is s maradjatok meg falusinak az iskolák padjaiban, a rideg hivatalokban, idegen földrészeken. Ti halljátok meg, a falu üzen; álljatok meg az őrhelyeken.

SZALAY GYÖRGY IV. th.

Három küzdelem és három csoda

Sok minden meglepetést tartogatott számomra az élet, de olyant, amiben egy délelőttön részesített, sohasem.

Apám az örök szegénységet hordozva, isteni ajándék vagy végzetképen vállal az embereknek abból a fajtájából való volt, akik még ha lehet, sem tudnak soha gazdagok lenni. De a rendeltetés sohasem világos, a sors nem ír olvasható betűkkel, ezért ő is lázadozott, küzdött akaratlan is az istenek végzése ellen. Anyám, mint minden asszony, akinek öt gyermeke van, szent és ő szentül vállalta e küzdelemet. Két névtelen hős, akik elesetek, felkeltek, rimánkodva, kétségbeesve, de szakadatlan harcoltak a szegénység ősi démonával.

Egy reggelen, bizonyosan különös parancsra, minden fortélyával, gonoszságával bukott be az ajtón hozzánk a démon és harsányan kiáltott: „Ma megmutatom rajtatok minden hatalmamot!”

Az a nap semmiben sem különbözött a többitől, de én tudtam, éreztem, hogy terhes méhében ma csak ördögök születnek.

A piszkos udvaron torz napfényben már a dolgok karikatúrája is furcsán, nyugtalanul rajzolódott ki. Lärmával, zajjal tört házunkba az értelmetlen világ, amikor anyám fáradt mosollyal megállt a konyha kövén és így szólt: „Felvirradtunk fiam, egy árva krajcár nélkül” — s azzal, mintha a hihetetlenről akarna meggyőződni, hozza előm apám kabátját és mint Tamás a Krisztus sebeiben, keresi az ijesztő bizonyosságot.

Nincs! ordított a démon. Zengett a ház. Úgy vágott a szó anyám testére, mint a korbácsütés. Láthatatlanul és kajánul volt ott közöttünk. Leült a törött lábú konyhai székre, a tűzhelyen elfojtotta az előbb szított tüzet, a tálak, a bögrék mélyén riadót dörömbölt és szétverte a békességet hatalmasan. Tudta, hogy ma ő itt az úr, zsarnok ijesztő úr, akinek csak egy szavába kerül és elszökik a vidámság, mert akit a szegénység nagyon meg akar verni, attól a szív derűjét viszi el. Nem az fáj, ha nincs mit enni, de az, ha már ezen sem tudunk nevetni, ha már nem lehet a nevetés kínai fala mögül fittyet hányni mindannak, amit úgy hívnak ezen a földön, hogy szegénység.

Akkor felálltam én és perbeszálltam a gonosz úrral: „Nem engedem anyámat sírni.”

Ez volt az első csoda e reggelen. Ez a nagy, általános és erős elhatározás, amely bennem támadt, mint csirából az élet. Ha valaki gyáva, én az voltam s most hősnek kellett lennem. Ha valaki tudott lemondani, fáradt lélekkel beletörődni az igába, melyet az élet és rabszolgája, a gonosz idő hozott, én mindenkinél lemondóbban tudtam cipelni a jármot; de most frissnek, bátorinak kellett lennem, mint a tavaszi szélnek, mely kacagva kószál a dermedt rét felett is.

Kiűzöm a szegénységet a nevetés ostorával!

Anyám nem látta e csodát, mert az nagyon mélyen, a lélek tizenhét lakattal lezárt szobájában ment végbe, de az arcomra nézett és szelíden mosolyogni kezdett.

— Anyám, különös álmom volt az éjszaka — kezdtem a viaskodást.

Anyá egy deszkát vágott szét a kisbaltával és az nyekergő hangon sírni kezdett. A démon, Istenemre a démon. Elvettem tőle a deszkát és olyan dühvel csaptam rá, hogy nemsokára forgácsra tört szét.

— Kinn jártam valahol nagyon messze, az Istenhegy háta mögött egy réten. Kondás voltam.

— Látod, szegény embernek még az álma is szegény — szakított félbe anyám.

— Dehogyan volt az szegény. Kondás létemre aranybotom volt és mintha bíborruhába öltöztem volna, igaz, hogy a lábam meztelen volt, de virágok nyíltak körötte és a nap földetlen fejemre glóriából font csákót. Őt göndörszörű disznó koronás királya voltam. Ott harapták a füvet, virágot csendesen. Az egyik disznóm különösen szép volt; gondoltam is, hogy azt kinevezem alkirálynak. Amíg én fekszem, addig ő vigyáz a népemre. Nevet is adtam néki: Kerekfejű Béla vagy így hivatalosan Béla, a kerekfejű, mivelhogy szörnyen hasonlított az egyik barátomra. Rászóltam, hogy ezentúl itt te leszel az alkirály és azzal megdörzsöltem a hátát, megvakartam tokáját. Így ruháztam fel ez ékes méltósággal, én meg lefeküdtem aludni.

— Fiam, te még álmodban is álmodat látol.

— Csak az éli igazán az életét, aki végigálmodja azt. De tessék csak figyelni, mert az álom igen furcsán végződött el.

Ahogy fekszem ott, egyszer csak jön egy rótszakállú ember és se szó, se beszéd, a helyettesemet csak viszi és zavarja maga előtt. No ezt már nem engedem, azzal én is szaladok utánnok. Loholtam, futottam, hogy a szufila is elhagyott, de nem bírtam utólréni mégsem. Gondoltam is, vége a királyságnak. Elveszett az egész alkotmány, ha már a méltóságot is csak ennyibe nézik.

— Biztosan az ördög vitte el.

— Nem ördög volt az anyám, sőt azt hiszem angyal, mert a disznót egyenesen idehajtotta a házunk elé és bezárta az ólba.

— Mégiscsak ördög volt az fiam, mert egygel megint több lett a kosztos. Mit adunk néki, ha magunknak sincs.

— Nem baj! Majd levágjuk és a szalonnájából egy nagyszerű reggelit csapunk. Jó lesz anyám?

— Jó fiam, jó. Eredj és vágd le!

— De nincs késem se.

— Látod, ilyen hanyag ember vagy. Miért nem álmodtál már egy kést is hozzá — felelte mosolyogva, azzal felállt és kiment az udvarra. Az ajtóból még visszaszólt: Megyek, megnézem azt a híreset.

Az első csatát megnyertem és legott indultam a másodikra. Nem hagyom anyámat egyedül, mert nem jó szegénynek soha egyedül maradni az ő nyomorúságában.

Az édes ott járkált az udvaron. Odamentem és folytattam tovább drága mosolyáért a harcot.

— Ha disznónk nincs is, de szalonnánk csak lesz, — szóltam — mert álmodtam azt is, hogy a Rozsdás Molnár jön szakállasan és apám megborotválja.

— Akkor menjünk be és várjuk.

Bementünk a konyhába. Letültünk és vártunk. Anyám a vendégre, én a második csodára, mintha az Isten maga is velem játszaná ezt a játékot és Ő ügyelne fel erre a küzdelemre. Biztosan Ő csinálta azt is, hogy a Rozsdás Molnárnak egy éjszaka alatt centiméteres szakállt növesztett; mert ahogy kinézek, látom, hogy jön is már befelé a kapun.

— Jön a szalonna!

Anyám nevetett: Csak adós ne maradjon!

Mert ez az én játékom, kimegyek elé és fogadom: Erre tessék Szalonna úr. Átos szolgálja, jóreggelt kívánok, van szerencsém. Foglaljon helyet Szalonna úr. Mindjárt beszélok a szobába apámért. — Az meg csak nézett rám megütődve; mit tudta, hogy én most rettenetes küzdelmet vívok.

— Apám, husz deka szalonna ül a széken, beretválkozni akar.

— Micsoda? — csodálkozott rám az öreg.

— Husz deka szalonna. Sózott, paprikás vagy abárolt. Benn ül a széken és egyenlőre a szakállát növeszti. Beszappanozzam?

— Kend be, vágd fel és akaszd a füstre.

— Jó, de nem tudom, mit fog hozzá szólni.

— Megyek, fogom az ecsetet. Munkához látok, hogy orrán, száján dől a hab.

Anya az ablakon át figyel a mesterséget. Fejcsóválva integet. Mikor már jól beszántottam a talajt a borotva alá, kimentem hozzá, hogy megvizsgáljam:

— Nem baj, legalább nem fog megavasodni.

Igy hát egyesült erővel elintéztük a szalonnát, én meg leültem és azon mesterkedtem, hogyan kellene kiálmodni hozzá a kenyeret is. Szerencsére nem volt az álmra szükség, mert jött Imre, a szomszéd szabó bolond fia. A bolondoknak apámnál csak félárat kellett fizetni, pedig mindnek olyan bozontos szakálla volt, mint az erdő. Imre haja is messze lóg a sapka alól.

Lomha lépéssel csörtet végig az udvaron. Hosszú kezei himbálva követik lépésének nyomát. Hasa előtt szurtos, szenes kötény. Valami szénkereskedőnél dolgozik. Ő talicskázza haza a szemet, mert iszonyú ereje van, mintha a Teremtő amit kivett a fejéből, mind a karjára tette volna és kárpótlásul, hogy hiányt ne szenvedjen az észbeli fogyatékoságokért, oltott belé gyermeki lelket, mely állandó mély mosollyal ült ki az arcára. Volt ebben a bolondban valami az élet értelmetlenségéből. Mintha képe lett volna az örök furcsaságoknak. Tévelyítő ellentétben hordozta az erőt és a gyermeki szeszélyeket. És a természet örökre meg akarta őrizni ebben a Herkulesben a gyermeket, ezért megölte ajkán az értelmes beszédet és gúgyögésre kényszerítette.

— Gyo fiú, itthon az Oló bácsi?

— Szervusz Imre, gyere csak gyere. Benn van az apám Nyiratkozni jöttél? Kezet fogtunk. Ujjai úgy fonódtak rám, mintha mindegyik külön kiáltott volna segítségért e fullasztó mélységből. Sietve kaptam el kezemet. Azt mégsem szeretném, ha kását csinálna belőle és vittem őt apámhoz. Imre egyetlen széles mozdulattal a hajára mutatott és szétterpesztve lábait, leül a székbe.

— Le, le haj... hosszú Oló bácsi!

— Rendben van Imre, csak ülj nyugodtan — mondja apám majd, rámnéz és azt kérdezi látható furfanggal: „Ez lesz a kenyér? Fiam még élesztőnek is kevés.” Ránézek az öregre. Bévülről hatalmasan nevet, hogy így felsültem a kenyérvárással, de én sem maradok adós. Visszakacsintok. Az nevet, aki a végén

---

nevet — szólok bölcsen és leülök Imre mellé, hogy lássam apám milyen titáni küzdelmet folytat Imre bozontos üstökével. De meg szeretem is ezt a bolond dromedárt és ha hozzánk jön, szívesen elbeszélgetek vele. Talán azért, mert még ma is szívesen vagyok újra gyermek. Akkor még nem tudtam, hogy Imre fogja a legnagyobb meglepetést okozni életemben és hogy ő segít megvívni a démonnal az utolsó küzdelmet, mert a szegénységgel harcolni végül is csak a bolondok és a gyermekek tudnak!

— Sokat dolgoztál ma, Imre?

Bütykös ujjait előrenyujtva, számolni kezd.

— „Öt, .. tíz ház... én vittem szemet. Kapok szok... szok pénst isz Gyó fiú. Mennyi, né... né. Fényesz... mind éném“.

Vigyorogva pergeti a réz krajcárokat s előhalászik a zsebéből egy pengőt is.

— „E...e... Olo bácsi... Imreé... Ott kapok... nagy házba.“ — és mint egy zsugori bankár nyögve szorongatja a pénzt. Maga sem hiszi, hogy az övé és nagy markában úgy őrzi, mint síralomházban a rabot.

— Mit veszel majd érte Imre? — kérdem, hogy nagy boldogságában egy kicsit megzavarjam, mert apám, már nyugtalanul nézi az olló alatt mozgolódó páciensét.

A bolond csodálkozó szemeket vet rám. Iszonyú zavarban van. Nagy lábával a padlón topog. Mintha egy hatalmas kéz végigvágott volna rajta, az arcáról eltűnik a mosolygás. Valami magyarázhatatlan ijedtség hónol ott. Ajka lefityyen, bozontos szemöldöke alatt szeme tágranyilik. Nyöszörög. E...e...e.

Látom, hogy nagyon váratlanul érte ez a kegyetlen kérdés. Hiszen ő csak játszani akart a pénzzel, babusgatni, ujjai között melengetni, simogatni. Mi más is akarhatnál szegény jó bolondom, aki itt ülsz és ijedten nézel a Gyó fiúra. Gonosz élet, hogy senkit sem hagynak nyugodtan játszani.

Amíg én itt ülök és erős szeretettel figyelem ezt a furcsa gyereket, míg elgondolkozom mellette az élet sok-sok titkán, Imre arcán újra felragyog az együgyű, meleg mosoly és mint aki nagy kincset lel, helyéről félig felugorva, kiáltja: Oló bácsié. Én sze őt. Ne... és tuszkolja, gyömszöli zsebébe az egy pengőt. Apám tiltakozni akar, de Imre olyan sikoltó nyugtalansággal néz felénk, hogy mind a ketten ámulva, csendesen öleljük át ezt a nagyszerű bolondot, aki az élet legméltóságosabb cselekedetét hajtotta végre: játékot űzött a szegénységgel. És az mint a sarkunkat faldosó kutya, mikor látja, hogy veszett ugatására senki sem hallgat meglapulva, szégyenülten, sunyin lopakodott el, hogy az uccán újból égre ordítsa dalát.

Igy győztük le háromszor a bösz zsarnokot: Imre a bolond és én.

Orgoványi György.

A sárospataki fazekasok.

Amit leírok, még 1936 októberében történt. Akkor még két képviselője volt a helybeli fazekasok iparágának: Szkircsák Mihály a régi jó idők élő tanuja és Szkircsák Ferenc, a fiatal mester, aki inkább utolsó mohikánja, mint felújítója a pataki fazekas-nemzedéknek.

Annak idején úgy gondoltam, meg kén menteni ami menthető. A multnak legalább az emlékét ragadjuk meg. Felkerestem Szkircsák Mihály bácsit, hogy feljegyezze tőle valamit műhelytitkaiból, meg esetleg a multjából.

Egy esős délután beállítok Mihály bácsihoz. A Fazekas soron lakik. Szorgalmának és becsületes munkájának takaros ház az eredménye. Maga már hetven éves, de még dolgozik. Maszatos arcán enyhe öröm surran át, amint megtudja, hogy az életét akarom megírni. Tótos kiejtéssel mondja el, hogy Ungváron született 1966 ban. Tizennyolc éves korában Patakra került. Itt nősült meg. Felesége néhány évvel ezelőtt tragikus körülmények között halt meg. Egyetlen leányát Budapestre adta férjhez. Durva veje állandóan háborgatja a hozományért. (Innen a szomorúság szegény öreg arcán.)

Nem nagyon ér rá velem beszélni. Száritott edényt rak a kemencébe. Aztán vagy 24 óráig irtalmatlanul fűtenek. Amint mondja, ha van idő, hagyják a kemencében kihűlni az edényt, de ha sürgős a munka, nem várnak sokáig, hanem vasfokkal kiszedik az izzó fazekakat, köcsögöket és pokoli hőségben rakják meg a kemencét újra nyers edénnyel. Égetés idejére tört cserép darabokkal zárják el az oldalnyílást. Mihály bácsi mészlik:

— Ez, kérem (t. i. a törtcserép) a fazekas aprópénze. Régen kötegekben heverték a papírbankók, ma már csak ez maradt meg nekünk.

Míg szünetel a munka, az öreg megmutatja az edény formálásához szükséges szerszámokat. Ez pedig semmi más, mint egy korong és egy fakés. Azonban igazi szerszáma a mutató-ujja.

A kedvemért megformál egy csuprot. A szükséges agyagmennyiséget szemre kimarkolja a csomóból. A másik pillanatban már a forgó korongon gyurja és alakítja. Mindez oly hevesen történik, hogy — benyomásom szerint — az agyag pillanatok alatt inkább csuporrá változik, csakhogy szabaduljon a könnyörtelen mesterkezek közül.

Használja még: agyagtöréshez a fabunkót, a festékörlő malmot és edény-cifrázáshoz a *gurgulyát*. (Ez körtéhez hasonló üres cserépedény.)

— Ezenkívül semmit se használok. Itt csak az ész dolgozik, mondja nem kis büszkeséggel. Majd szomorúan folytatja:

— Fazekas csak akkor fazekas, ha jó községben van. Havonta megbírnék keresni 50—60 pengőt, de se megrendelésem, se befektetésem. Épen csak hogy küszködök; élni muszáj, dolgozni is muszáj. Tudnék csinálni tetszősebb dolgokat is, de nem fizetődik ki.

— Beszéljen valamit az életéről — kérem kedvesen. Mihály bácsi mesél.

— 1884 június utóján állottam be segédnek Dálnoki János fazekas mesterhez. Már akkor is öreg ember volt. Lehetett vagy 70 éves. Két fia maradt. Jánosból fazekas, a másikkól vasúti kalauz lett. Mind a kettő elkerült Patakról. Az öreg Dálnoki azonban nagyon jó mesterember volt. Állandóan két segédet tartott, szép birtokban is gazdálkodott. Egyszer aztán kivonult a nagy műhelyből, úgy hogy még tiszta ház se jutott jutt neki.

— Mi az oka, hogy annyira lejárt?

— Jótálló volt. Az vitte tönkre. Pedig valaha atyamester volt a céhnél.

Mihály bácsi megmutatja a szabaduló levelét. Két szón akad meg a szemem: „ládakinyitás“ meg „társposhárdij.“

— Mi volt az a ládakinyitás ?

— Ládakinyitás ?

— Igen.

— Avvót, hogy minden ifjú beletartozott az ifjúsági egyesületbe. Levelüket egy közös ládában tartották. Ha már most valaki nem jelent meg a gyűlésen és később szüksége volt a levelére, 10 krajcár ellenében adták azt ki.

— Hát a társpohárdij mi volt ?

— Ha valamék ifjú összeverekedett a társával és ezt a dékán (legidősebb segéd) feljelentette az atyamesternél, ez úgy békítette ki a veszekedőket, hogy 60 krajcár társpohárdíjat kellett (fejenként) kifizetniök és 3—3 pálcaütést eltűrniök.

Mihály bácsi szabaduló levelén azt olvasom, hogy becsülettel befizette a 10 krajcár ládanyitási- és 60 krajcár társpohárdíjat.

Tovább folytatja :

— Ha a fiatal ember a céhbe akart lépni, két öreg céhmester jelenlétében egy vékás fazekat kellett csinálnia. Ez volt a *remek*.

— Dálnoki idejében még kifizetődött a mesterség. Azóta folytonosan csökken a kereset. A fiatalok nem vágnak fazekasnak, az öregek rajtam kívül mind kipusztultak.

— Kik voltak még fazekasok Dálnoki idejében ?

— Erdős János, Raszlavecski József, Boros István, Fülöp József, Szőke György, Sáros István, Kis István, Kristóf Dániel, Molnár János, Lukovics János, Rázsák Mihály, Rázsák József, Rinkó Mihály, (ez volt az apósom) Gergely János, Gergely József, Pilics Mihály, Gáspár Árpád, Takács Pál, Réz Péter (jegyző). Ezek még céhmesterek voltak. Az atyamester legutoljára Dálnoki János volt (A sok név mutatja ennek az iparnak hajdani virágzását.) Ezután felsorolja az öreg az ipartársulati elnököket. Ő volt az utolsó. Most már nincs ki fölött elnökölnie.

— Ha jól emlékezem — folytatja — az ücsémen kívül fazekasok mindannyian voltunk Amerikában. Főleg téglagyárakban dolgoztunk. Csak az tudja, aki ott volt, hogyan kell a kenyérért megdolgozni. A felügyelő kergette az embert, mint a barmot, mert azt mondta, hogy minden perc fizetve van. A felelőségem miatt haza kellett jönnöm — pénz nélkül. Így jöttek haza a társaim is. Általában mindnyájan szegények voltunk, de szerettük egymást. Földecskéje alig volt valamelyikünknek, de becsületesek voltunk. Hangos volt az utca a jókedvüinktől.

— Most ezen a Fazekas soron csak én vagyok régi lakó. A többiek mind úgy kerültek be. Ma már nem érdemes becsületes embernek bejönni az utcánkba. Nem így volt régen! Vásárol-vásárra jártunk, Hajduba, Szabolcsba is elmentünk. Ma már több a fuvar és helypénz, mint a jövedelem. Nem a kiadások szaporodtak, hanem a bevétel csökkent. A zománcolt edény elnyelte tőlünk az élt.

* * *

Biztosan örömmel lépne már be a Dálnokiak mennyei céhébe. Magával vinni a régi jó idők emlékét. Hagyománya: a Főiskola számára egy korong és néhány *gurgulya* és ez a szomorú historia.

Fazekas Gábor II. é. t.

EMLÉKEZÉS.

A halál, akármennyire kegyetlen hatalomnak is gondoljuk ezen a világon azzal, hogy az életet kioltja nem semmisíthet meg mindent, mert a tetteiben és alkotásaiban halála után is él az elköltözött.

Egy ilyen elköltözött, de tetteiben halála után is élő személy, néhai özv. Weiszer Károlyné sz. Vitkai Győri Klára, aki 1860 június 13-án született Abaujszántón. (Édesatyja Vitkai Győri István, édesanyja N. Biki Janthó Zsuzsanna volt.)

Néhai férje, aki Abaujszántó tiszteletében és szeretetében álló postamestere volt, felesége személyében a hűséges hitvestárs mellett a hivatalban segítő társat is nyert. Házasságuk 37 évi időtartama alatt, mint engedélyezett hivatali kisegítő működött férje mellett. Majd férje halála után az 1919-ik évben férje utódként postamesterré neveztetett ki és ebben a hivatali minőségben működött mindaddig, míg magas korára és betegeskedésére tekintettel 1935 március 13-án hivataláról lemondott.

Rendkívül vallásos és mély érzésű nő volt. Az Ur Isten nem áldotta meg gyermekkel s ezért áldozatkész szeretetét a jótékonyág szolgálatába állította. Abaujszántón minden jótékonyági munkánál áldozatkészsége mellett, mint szervező is jó példával járt elől.

Egyházának buzgón szolgáló tagja volt. Mint a református nőegylet elnöknője évről-évre sok könnyet letörölt a nélkülözők és szegények szeméből, mert élt benne a Krisztus tanítása, hogy aki jót tesz eggyel az én kicsinyeim közül, az velem tesz jót. Jótékonyágát akkor sem mérsékelte, amikor csekély kegydíja a saját megélhetését sem biztosította (ugyanis a postamesteri nyugdíjgyesületnek nem volt tagja és így csupán havi 66 P kegydíjat élvezett) s amit szerzett, annak jórészt jótékony célra osztotta el. Jellemző egyházas magatartására az, hogy férje után — aki evangélikus volt — az egyháziadót haláláig fizette az abaujszántói evangélikus egyháznak.

Amilyen szép volt az élete, olyan volt a halála is. Nem volt hosszas betegség. Agyvérzés következtében hosszabb szenvedés nélkül vált meg nemes lelke porsátorától és Teremtőjéhez tért. (1938. január 15.)

Végrendelete értelmében testvérének, özv. Czöbel Istvánnénak 20.000 P-t, az abaujszántói ev egyháznak 1000 P-t, továbbá három keresztgyermekének egyenként 500 P-t s a többi — hagyatékából még fennmaradó — összeget a sárospataki főiskolának hagyományozta (kb. 2.000 P). A pataki iskolához mindig szeretettel ragaszkodott, utolsó kívánsága is az volt, hogy a főiskolai kórus búcsúztassa el gyászénekeivel.

Egy élet milyenségét ez méri és mutatja a legjobban, hogy milyen tettek örökítik meg emlékét az elköltözöttnek. Én nem érzem hivatottnak magam arra, hogy az elhunyt Weiser Károlyné életéről, értékítéletet mondjak, de azt hiszem, felesleges is, — tettei némaságukban is — beszédes bizonyságok arra nézve, hogy élete szolgáló élet volt.

Isten tegye gyümölcsözővé áldozatos szeretetét s hálánk kifejezésül a pataki ifjúság nevében ígérem, hogy a tette mindnyájunk szívében hálás emléket hagyott.

Kalydy Miklós szenior.

HUMOR.

Rege a regősökről.*

*Száll az ének szájról-szájra,
Megy a regős tájról-tájra,
És ahol egy falut talál:
Regől, énekel s muzsikál.*

*Derülnek a testvér-arcok,
Elnémulnak testvér-harcok,
Magyar a magyarra talál,
Élet van itt és nem halál.*

*Felhangzik a kuruc nóta
Újra, — két évszázad óta.
A vékonyát Istók fűja,
Benne keserg regős bűja.*

*Dél - ceg - le - gény Imre Czegle
Fellepése szinte nyegle,
Secundum-tenort ő fűja.
Miatta van taps és „újra“.*

*Olasz módszert üz Tóth Kálmán,
Gurgulázik füstös torkán.
Hangja olyan, mint az orkán,
Recsegős és elfull korán.*

*Kerekfejű jó Fazekas
Hangja igen mély nem magas.
Igy jelöli őt a passzus:
Ismertetőjele : basszus.*

*Most hogy bemutattuk őket,
Kérjük szeressétek őket,
Tisztelettel megigérjük:
Utjuk majd megénekeljük.
(Vége a prológnak.)*

— **A tanár megkérdi:** Tudjátok-e miért beszél az orvos a beteg felett latinul? — Nem, feleli az osztály. — Hát azért, hogy a beteg hozzászokjék a holt-nyelvekhez.

* A fenti verszetet Fazekas G. és Istók M. követték el az egyik órán. Az egyik verssort Fazekas, a másikat Istók gyártotta. Igérték folytatást is. Állunk elébe! (Szerk.)

— **Az egyik képzős bicskával** fesegette az órája fedelét. A másik meg-
szólítja: Mit csinálsz? — Krumplit hámozok! — vágta vissza nagy flegmával.

— **A negyed éves teológusok melléknevei:** Úgy amint a névsorban kö-
vetkeznek: Tapsi (Füles); Pertrix; Öreg (Kisasszony); Patkos (Dúnyű); Könyér
(Kácsa); Sas; Karlek; Független; Lapu; Csontfej.

— **A mendurok egymás közt.** Egyik: Nagyon beteg vagyok. Másik: Add
ide a kezed, megszámolom a pulzusod. Egyik: Szamár! ne a jobbat fogd, ha-
nem a balt, a pulzus abban van.

— **A kollokviumi időben** az egyik léleekben gólyának maradt teológus így
tanulta a historiát: Fábri Gergely vadosfai lelkész volt, tehát nem miskolci. —
III. Károly a Carolina Resolutiot 1731-ben adta ki, tehát nem 1713-ban . . . .
Ad infinitum.

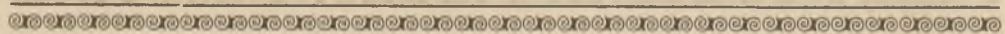
Idézetek az ezévi „elekcíós versből”,[⊗]

*Theológiánkon van egy márkás művész,
Aki próbálkozott már úgy is, mint révész.
Élete tengerén volt négy katisztrófa,
Legnagyobb nyáron ért úgye Vincze Jóska!
Keresztnévtől már félt, de a lányka tetszett,
Nem tudta: a művész, ha nyer is csak veszthet.
Azóta csak búsul s folyton szórakozott,
Multkor fogat festő ecsetjével mosott.
Kedvenc tudománya az új-ezegézis
Habár ott a Kata gyakran szerepel is,
Azért csapott fel most közénk pilótának,
Mert ezek tetszenek annak a kislánynak.*

*Hires patkós vitéz jó Dusicza Feri,
Ki héberből készül doktorátust tenni.
Témája már megvan: Mit fed e szó ILU?
Milyen istennév ez nőnemű, vagy fiú?!
Az ő felfogása, hogy ez leánynév, mer',
Bizonyosság erre a babi összetétel,
Babi-Ilú, másként szép Babylonia.
Melynek jelentése: boldogság-kapuja.
Kutatásit persze Debrecenben végzi,
Ott vár az anyag rá, s bár módszere régi, —
Mégis könnyen megy a titok feltárása,
Órómében folyton csókra áll a szája.
Káplániig kész lesz disszertációja
(Csak sor ne kerüljön a dispenzációra).*

---

* Az „Elekcíós Vers“-et Dusicza Ferenc, Szalay György és Vincze József írták.

Könyvismertetés.

Mélius Juhász Péter:

A Colossabeliekhez írt levél predicatio szerént való magyarázatja.
Dr. Révész Imre tanulmányával.
Kiadta: Dr. Incze Gábor. 172 l. Ára: 1.25 P.

Az egész mű, mint boltív, hármass pilléren pihen s e hármass pillér: Melius emberszemlélete, istenszemlélete és írásszemlélete.

Emberszemlélete meglehetősen pesszimiztikus. A test „bűnre, e földire, részegségre és egyébbb világi gonoszságra vonszol ördöggel együtt“ (135 l.). „A testi ember a lelki titkokat meg nem foghatja, meg sem értheti“ (76 l.). Tehát az ember Meliusnál gyökeresen rossz és vak.

Ezzel a gyökeresen rossz és vak emberrel szemben áll a szuverén, elhívó Isten, aki „egyeseket abban hágy, amit maguknak választottak (t. i. a halálban)“, másokat viszont „a jövendőre való nézésből, de maga a jelenvaló Fiúnak érdeméért“ életre választ (80 l.). A választottak megigazulnak hit által, mert Krisztus „betölti őket Istenségének tulajdonságával“. azaz Szent Lelkével. (106 l.)

Az Atya elválasztása, a Fiu váltsága és a Lélek ereje teljesen elegendő — sőt csak ez elegendő — üdvösségünkhöz. Éppen ezért „merő hazugság ezt mondani: Csak akarjad és üdvözülsz!“ (108 l.)

Az üdv tehát hitből van. A hit pedig csak az *Írásra* támaszkodhat. „Krisztus Urunk is a Szentírásra igazít, nem jelenésre, látásra, álmra.“ (126.) Mindezekből következik: „Amit az Ige nem mond, azt nem hiszed.“ Amit nem tanít az Írás az az emberek rendelése, s ördögtől van. „Hidd el a pápa szavát s ördög törébe esel.“ (98 l.)

Szabadszájúságát szilárd meggyőződése és kora menti. Ha olykor dogmatizál, kénytelen vele, mert elleneivel szakadatlan harcban áll. Egyébként szavait a legintenzivebb hitélet ereje és egyszerűsége hatja át.

Nagy Sándor III. th.

HIREINK

KISS ERNŐ az alsózempléni egyházmegye esperese, sátoraljai helyi lelkész február 10-én hosszass szenvedés után meghalt. Az elhunyt iskolánk igazgatótanácsosa volt. Emlékét megőrizzük.

SZABÓ AMBRUS nyug. ig. tanító, a legöregebb pataki diák, 105 éves korában meghalt. Egy hét-

tel ezelőtt még levelet kaptunk tőle. Csendesen, minden szenvedés nélkül költözött el.

Rohoska József theológiai akadémiánk volt tanára január 28-án, 67 éves korában Budapesten elhunyt.

özv. Weiszter Károlyné sz. Györy Klára ny. abaujszántói postamesternő január hó 14-én elhunyt. Az elköltözött mindig különös szeretettel ragaszkodott a pataki főiskolához. Január 16-iki temetésén a pataki főiskolai

kórus 13 tagu kis-kórusa énekelt. — Legyen emléke áldott!

Kis Tóth József az Angolinternátus alkalmazottja a főiskola jégpályáján, — melynek gondozója volt elesett és szívér-pattanás következtében újév reggelén meghalt. Január 3-án temették a főiskola hűséges alkalmazottját.

Sebő Lajos m. kir. tűzérhadnagy, főiskolánk egykori jeles növendékét december hó folyamán gyakorlatozás közben súlyos szerencsétlenség érte s pár heti szenvedés után visszaadta lelkét Teremtőjének. Temetése katonai gyászpompával 1938. január 5-én volt Nyíregyházán. Temetésén osztálytársai nevében Bakó Károly dr. vett búcsút a jó diák és feledhetetlen barátától, kinek emlékét kegyelettel fogjuk megőrizni.

Néhai Maklári Papp Miklós unokaöccse, Maklári Papp Károly gyöngyösi tisztviselő és Truskovszky Ilona február 5-én tartották meg esküvőjüket.

„Magyarország angol szemmel“ címmel tartott nagyértékű előadást Szabó Gyula angolinternátusi igazgató a Péntek Esték előadásai során december hó 10-én.

Vetítettképes előadást tartott Gábor Lajos a kalocsai Városi Múzeum igazgatója: „Kalocsa vidéki népművészet és népszokások“ -ról december 16-án az imateremben.

A második Népfőiskolai tanfolyamot december 9—19. között rendezte meg a Főiskola. Délelőttönként nagyértékű előadások, délután tanulmányi kirándulások voltak; esténként KIE, vagy gazdaköri gyűlésre jöttek össze az ifjak. A záróünnepélyen Farkas István püspök megrázó beszédében adott „utavalót“ a gazdaiifjaknak.

Az öregcserkészek karácsonyfa-ünnepélyüket a népfőiskolásokkal együtt tartották meg december 17-én. Ezen az ünnepélyen tették le az öregcserkész fogadalmat a újoncok. A fogadalmat dr. Teleki László gróf vette ki.

Vályi József IV. é th. volt az első diák a karácsonyi ünnepek alatt. Első ünnep Miskolc.

Franc Josef Niemann német professzor, aki a német nyelv tanításában új módszert alkalmaz, Sárospatakon három hónapos tanfolyamot rendez. A tanfolyamot, — amelyen theologusok, tanítóképzősök és gimnazisták vesznek részt — már megkezdte.

Horthy Miklós ösztöndíj nyertesei Sárospatakon: Kuti Lajos VII, Vilimszky László V, Halász András VIII, o. gimn. tan. és Zétényi Elek II. é. tan. növ. Az ösztöndíj összege egyenként 200 pengő.

Szabó Lajos bodrogközi missziói lelkeszt a Szeretetszövetség meghívta lelkészül. Isten áldása kísérfje további szolgálataiban is szívünkhöz nőtt kedves „Lajosbátyánkat.“

Rádió-előadást tartott dr. Teleki László gróf a KIE alelnöke a magyar KIE mozgalomról január 24-én.

Stewart James, az angol világbirodalom hírneves footballistája Krisztus hívószavára elhagyta hírnevet szerző pályáját, hogy az evangélium örömezetének hirdetője legyen. Imatermünkben január 27-én beszélt arról, hogy mit jelent a „Te életedben Krisztus.“ Isten áldása kísérfje bizonyoságtévő életét további utján.

Lobbantás. Január 15-én búcsúztatta el a pataki schola hűséges öregdiákját: Komáromi Jánost a „lobbantás“ százasos diák-búcsúztató felelevenítésével.

Komáromi-est Sárospatakon. A Főiskola a „Magyarság“ író és művész-gárdájának közreműködésével irodalmi estet rendezett január 10-án, halhatatlan diákfiának, az író Komáromi Jánosnak Patakon felállítandó emlékműve javára. A Főiskolai Kórus Komáromi kedvenc katonadalaít énekelte, Pethő Sándor dr. mondotta az ünnepi emlékbeszédet. Kéthelyiné Vakots Margit, Keéki Icsy, Bodor Aladár, Katona Jenő és Keéky István számai gazdagították még az est műsorát.

Dobos Károlyt a KIE tíz éven át volt titkárárt január 16-án iktatta be Szabó Imre esperes a Budapest-fasori egyház második lelképásztori állásába.

„Egy emberöltő nevelői tapasztalatai, a fellépő diáknemzedékek lelki arculata“ címmel tartott nagyszerű előadást Dávid Zoltán gimnáziumi tanár a Péntek Esték sorozatában január 28-án.

Nagyszabású olaszországi tanulmányutat rendez a gimnázium és az angol-internátus tavasszal.

A Timótheus cserkészek téli táborozásra mentek február 2-án a Hegyközbe.

A theologiai kisáhitatteremnek „áhitatteremmé„ való átépítése — mint értesülünk — a nyáron megtörténik.

Martin Miklóst, Főiskolánk volt széniorát nevezte ki a püspök úr bodrogházi missziós lelkésznek. Isten áldása kísérelje új munkaterületén.

A Pataki Diákok Országos Szövetségének Budapesti Egyesülete Maklári Papp Miklós, a kiváló sárospataki tanár halálának évfordulója alkalmával emlékestet rendezett. Az emlékesten kegyeletes megemlékezés történt Forgón Lajos ny. postai igazgató, Komáromi János író, Csontos József ny. gimn. igazgató és Szalóczy Pál v. zsinati tag, volt pataki diákokról.

Koncz Sándor volt főiskolai széniorát bizta meg a Konvent a berlini magyar református gyülekezet megszervezésével.

„Vicc pályázatunkon“ egy-egy pengőt nyertek: Zoltán Róbert, Márton Ferenc, Szabó István gimn. tanulók.

A gimnázium Erdélyi János önképzőkörre február 5-én nagyszabású hangversenyt rendezett a lassan fogalommá váló önképzőköri-bál keretében.

Kedves Olvasóink!

December 2-től február hó 1-ig beküldött előfizetéseket köszönettel nyugtázzuk:

Farkasfalvi Farkas Géza főgondnok 10, (R), Kisfaludy László 10, (Sp), Kazinczy Gábor 4, (Bp), Berecz József 3, (Sk), Nádházy Bertalan 3, (Dgy), Höresik Lajos 3, (V), Kunstädter Hirlap 2:60, dr. Benkő Ferenc 3, (Bp), héczei Szabó Ferenc 3, (Jk), dr. Gulyás József 3, (Sp), Hodossy Béla 3, (Sp), Kovács Károly 3, (Tp), Orosz Kálmán 3, (Tcs), Novotny Gyula 5, (M), Pungur Béla 3:10, (Db), Papp András 4, (Bp), Gentatgyitbágy Endre 3, (Bp), Tatár Sándor 3, (Bp), dr. Kiss Lajos 3, (Tn), Tóth Lajos 1:50 (Fd), Horváth János 3, (T), Szabó Sándor 3:10, (Av), Bernáth István 3, (V), Harkay István 4, (Sz), Lenkey Gyula 3, (Bh), Fodor Gábor 3, (Bp), Kövér Pál 3, (Z), Medgyasszay Vince 3, (P), Bartha Gyula 3, (Si), Baksa Lajos 1:50, (Azs), dr. Szűcs Lajos 3, (Bp), Berzeviczy Andor 3, (P), Mezőssy Béla 5, (Uf), dr. Szabó Sándor 3, (Bp), Rácz Ilonka 3, (Bp), dr. Várady Sándor 4, (D), Zsoldos Benő 3 pengő, (Bp).

Kiadóhivatal.